

Nederlandse Mycologische Vereniging

Maandjournaal Paddenstoelen

Nummer 54

1 juni 2026

Van de redactie

Beste lezer,

Met het verschijnen van nieuw blad aan planten, bomen en struiken, melden de schimmelaantastingen zoals roesten en meeldauwen zich ook weer. In de **Terugblik** besteden we aandacht aan twee daarvan, namelijk de Hennepnetelmeeldauw en Akkerdistelroest. Verder aandacht voor enkele voorjaars-paddenstoelen en twee Bijzondere waarnemingen, namelijk de Halmfranjehoed (*Arno van der Pluijm*) en een voor Nederland nieuwe soort bekerzwam (*Phylloscypha labessiana*; *Geert en Margot Vullings*). Ook de toekenning van de *Johanna Westerdijk-prijs* aan *Rob Samson* brengen we onder uw aandacht.

Wim Veraghtert gaat in zijn artikel over het Kromsporig dwergoortje (*Resupinatus europaeus*) in op het opvallende verschil in vindplaatsen van deze soort in Vlaanderen en Nederland.

In zijn artikel over de Roze kaaszwam (*Rhodonina placenta*) gaat *Henk Monster* uitgebreid in op de verschijningsvormen en andere kenmerken van deze soort en daarop gelijkende soorten.

Onder de **Vooruitblik** de *Paddenstoel van de Maand* (Heksenboter), het festival WONDERGRONDS 2.0 "Van schimmel tot schoonheid, ervaar het wonder van mycelium!". Een festival dat in het teken staat van schimmels, mycelium en het verborgen leven onder onze voeten.

In de rubriek **Media** vindt u diverse nieuwe uitgaven op paddenstoelengebied.

Komt u iets interessants tegen op paddenstoelengebied dat u graag zou willen delen? Uw verhaaltjes aan de redactie zijn van harte welkom bij [redactie journaal!](#)

Carolien Reindertsen en Jan Knuiman

Terugblik

8 april Een goede start voor voorjaarspaddenstoelen

In de lente komen verschillende soorten voorjaarspaddenstoelen tevoorschijn in ons land. Ze komen voor in verschillende habitats, waarbij ieder zijn eigen functie heeft in het ecosysteem. De Grote voorjaarsbekerzwam is al begin april voor het eerst in Noord-Holland gevonden! Ook andere soorten laten zich zien. Lees er meer over in [dit Natuurbericht](#).

Beekmijtertje (Ronald Morsink)

15 april Halmfranjehoed in een hooilandje op klei (Noord-Brabant)

Weer een prachtvondst van Arno van der Pluijm. Op 5 april vond hij de zeer zeldzame (zzz) Halmfranjehoed. Deze soort is slechts bekend van zeven atlasblokken in ons land en staat als bedreigd (BE) op de Rode lijst (2008). Lees [hier](#) alles over deze Bijzondere waarneming.

Halmfranjehoed (Arno van der Pluijm)

15 april Rob Samson ontvangt de Johanna Westerdijk Award

Tijdens het voorjaarssymposium op het Westerdijk Instituut werd op 15 april aan Rob Samson de Johanna Westerdijk-prijs uitgereikt voor zijn uitstekende bijdragen aan cultuurcollecties en decennialange leiderschap in schimmelonderzoek.

In binnen en buitenland staat Rob bovendien bekend om zijn kennis van schimmels op insecten (denk aan spinnen- en rupsendoders, maar ook schimmels die als biologische bestrijding worden ingezet tegen insectenplagen). Ook binnen de NMV heeft Rob een niet onbelangrijke rol gespeeld: van 1973 tot 1978 maakte hij deel uit van de Coolia-redactie, en van 1978 tot 1984 voerde hij de redactie van Coolia zelfs helemaal alleen. Tijdens het voorjaarssymposium vierde Rob zijn 80ste verjaardag.

Lees ook het [bericht](#) op de website van het Westerdijk Instituut.

Uitreiking Westerdijk-prijs aan Rob Samson (rechts). Foto: Westerdijk Instituut

4 mei Nieuw soort bekerzwam tegen het talud van een holle weg in Zuid-Limburg

Op 10 april vonden Margot en Geert Vullings tijdens hun vakantie een nieuw soort bekerzwam voor Nederland. Het blijkt te gaan om *Phylloscypha labessiana*. Lees [hier](#) alles over deze prachtige vondst.

Phylloscypha labessiana (Geert en Margot Vullings)

6 mei Paarse dovenetel in de greep van meeldauw

Paarse dovenetel bloeit momenteel volop, en daar weet een schimmel dankbaar gebruik van te maken. De tijd van meeldauwen is weer aangebroken. Paarse dovenetel wordt op sommige plekken overgroeid door meeldauw. Op Paarse dovenetel komt momenteel de Hennepnetelmeeldauw voor. Lees er alles over in [dit Natuurbericht](#).

Paarse dovenetel waarbij de meeldauw al voorzichtig zichtbaar wordt (Bron: Ronald Morsink)

20 mei Op zoek naar de Akkerdistelroest

Akkerdistel komt zeer algemeen voor. In het voorjaar kunnen groepen akkerdistels opvallen, omdat ze deels bleek zijn en klein blijven. Dat is een reden om die planten eens goed te bekijken. Waarschijnlijk zijn die planten aangetast door de Akkerdistelroest. Lees er meer over in [dit Natuurbericht](#)

Akkerdistelroest (Melchior van Tweel)

Uitkijken naar het Kromsporig dwergoortje (*Resupinatus europaeus*)

Wim Veraghtert

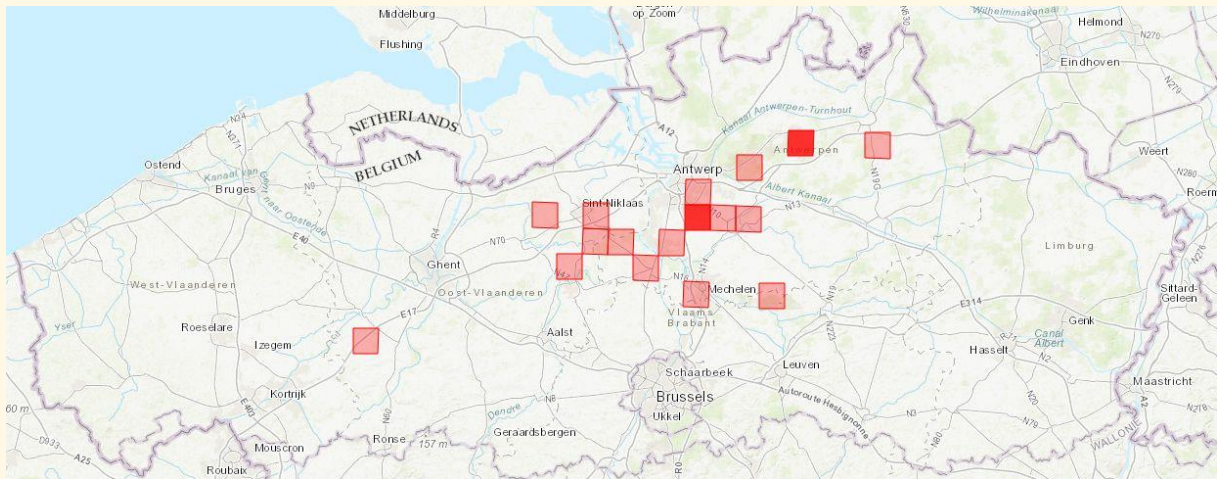
Inleiding

Dwergoortjes zijn kleine, grijze plaatjeszwammen zonder steel die vaak op dode takken groeien. Al lang worden twee soorten onderscheiden: het Kaal dwergoortje (*R. applicatus*) en het Harig dwergoortje (*R. trichotis*). Het verschil is te zien aan het tomentum (myceliumvilt) bij de aanhechting van het hoedje: lichtgrijs en slecht ontwikkeld bij het Kaal dwergoortje, zwart en opvallend bij het Harig dwergoortje. Sinds enkele jaren wordt in Vlaanderen steeds vaker een dubbelganger van het Kaal dwergoortje opgemerkt: het Kromsporig dwergoortje. Met deze bijdrage wil ik de aandacht daarop vestigen.

Verspreiding van het Kromsporig dwergoortje in Vlaanderen en Nederland

Als Vlaams amateurmycoloog consulteer ik geregeld verspreidingsatlas.nl: een website die in de eerste plaats informatie geeft over de verspreiding van soorten in Nederland, maar daarnaast allerlei informatie op een handige manier bundelt, van foto's, referenties en links naar artikels tot bijv. relevant commentaar op taxonomische wijzigingen. Toen ik toevallig de soortpagina van het Kromsporig dwergoortje bekeek, brak mijn klomp. De verspreidingskaart toont twee vindplaatsen voor heel Nederland. Dat lijkt me enkel te verklaren doordat deze soort wellicht niet op de radar staat van veel Nederlandse mycologen en in het veld vaak voor Kaal dwergoortje wordt uitgemaakt.

In Vlaanderen werd *R. europaeus* voor het eerst aangetroffen in 2021. Lieve Deceuninck wijdde er een artikel aan in *Sterbeekia* 38 (2023). Sindsdien zijn meer mycologen dwergoortjes onder de microscoop gaan bekijken en is het aantal vindplaatsen van *R. europaeus* duidelijk toegenomen - al zien we ook in Vlaanderen dat dat in sommige regio's niet of nauwelijks gebeurt (figuur 1). Vermoedelijk is het Kromsporig dwergoortje geen enorme zeldzaamheid...

Figuur 1. Verspreidingskaart van *R. europaeus* in Vlaanderen. Wellicht ondergeregistreerd in de westelijke provincies, evenals in Limburg.

Mijn tips voor Nederlandse mycologen

Vind je een 'kaal' dwergoortje? Bekijk het eerst goed met de loep. Is er nauwelijks myceliumvilt bij de aanhechting aanwezig en is het hoedoppervlak wat korrelig-berijpt? Dan is de kans reëel dat het om het Kromsporig dwergoortje gaat. Zekerheid krijg je met de microscoop; het verschil tussen de soorten is erg gemakkelijk vast te stellen. Zowel het Kaal als het Harig dwergoortje hebben ronde sporen. De sporenvorm van *R. europaeus* is allantoïd. Kromsporig is dus een toepasselijke Nederlandse naam.

Resupinatus europaeus. Foto: Wim Veraghtert

In Vlaanderen wordt het Kromsporig dwergoortje met regelmaat gevonden, met name in wilgenbroeken en vochtige bosjes. Benieuwd of het aantal Nederlandse meldingen nu ook omhoog gaat!

Literatuur

L. Deceuninck (2023): Kromsporig dwergoortje, nieuw voor Vlaanderen. *Sterbeekia* 38, blz. 26-33.

Roze kaaszwam, een nadere analyse van een vaak over het hoofd geziene soort

Henk Monster

Inleiding

Roze kaaszwam of met de wetenschappelijke naam *Rhodonia placenta* (ooit: *Oligopurus placentus*) is een zwamsoort die vooral op Douglasspar en Lariks voorkomt. De wetenschappelijke naam verwijst naar de verschijningsvorm van de zwam, namelijk als een soort cake of moederkoek over veelal naaldhoutstobben "uitgegoten". In het Duits dan ook wel *Mutterkuchen Porling* geheten. De zwam is in Nederland en België nog niet zo heel lang bekend. Meestal groeit die op oude stammen die dan sterk door bruinrot afgebroken worden. Ze zijn vooral in de winter gemakkelijk in de dan behoorlijk kale bospercelen te herkennen. De verschijning kan - ondanks het éénjarig zijn van de soort - toch enkele jaren achter elkaar optreden. Onderstaand een zeer sprekende stobbefoto van Marion Tieman.

Roze kaaszwam: karakteristiek resupinaat groeiend op een stobbe van een Douglasspar

De soort wordt vaak behoorlijk roze van kleur in waarneming.nl ingevoerd, maar kan ook erg bleek tot zelfs wit van kleur zijn. Die verschijningsvorm wordt maar weinig ingevoerd omdat velen deze als zodanig niet herkennen! Door de grove poriën en kenmerkende groeiplaatsen is het toch mogelijk om ze te vinden, waarbij dan een regelmatige toetsing met microscopie de doorslag geeft. De bedoeling van dit artikel is om waarnemers en validatoren goede voorbeeldkenmerken aan te reiken waardoor ook zonder microscopie een behoorlijk betrouwbare determinatie verricht kan worden. Ook komt het voor dat zowel de roze en de witte variant door elkaar heen groeien. De navolgende foto's geven daar een mooi voorbeeld van.

Karakteristieke groei in twee kleurvarianten naast en door elkaar heen. Foto links: Miranda van Rijn
 Mijn eerste vondst van deze soort was er ook een met zo'n tweekleurig aanzicht. Let op de grove poriën in vergelijking met de guttatedruppels op de zwam.

Specifieke kenmerken om te kunnen determineren

Van veel belang voor de determinatie van deze soort is om allereerst na te gaan of het inderdaad naaldhout is waar de zwam op groeit. Dat valt meestal af te leiden uit de behoorlijk grove jaarringen die bij het zaagvlak zichtbaar zijn. Verder natuurlijk het voorkomen van naalden op de grond en de aanwezigheid van bomen er omheen. Het hout is vaak al behoorlijk aangetast en dus gemakkelijk in te drukken met een puntig voorwerp. Daarnaast is erg doorslaggevend de poriegrootte van de zwam. Dat is vast te stellen door er een ingezoomde detailfoto van te maken. Soms groeien ze pal naast een Citroenstrookzwam. Die hebben ontzettend fijne poriën van wel 5 per mm. Het verschil in poriegrootte is in onderstaande foto's heel goed te zien.

Twee naaldhoutzwamsoorten aan beide zijden van de stam van een Douglasspa groeiend

Roze kaaszwammen worden vooral in de wintermaanden aangetroffen, waarbij ze wel na verloop van tijd verbleken en hun betovering door het prachtige roze verliezen.

Versrijningsvormen

Roze kaaszwammen kunnen heel variabel zijn. Als eerste en bekendste natuurlijk die roze cakejes die min of meer over een stobbe uitgegoten zijn. Die kenmerken zich door grote resupinate (korstvormige) plakkaten met grove poriën. Zie afbeelding (overzicht en detail).

Normale verschijningsvorm van de Roze kaaszwam; buisjeslengte nauwelijks in te schatten

Roze kaaszwammen kunnen ook juist heel erg lange buisjes hebben. De kleur is dan ook vaak gevarieerd en de uiteinden van de buisjes erg gekarteld. Die vorm lijkt helemaal niet op cake!

Aparte verschijningsvorm van de Roze kaaszwam

Heel vaak kom ik ook vrijwel witte of wit/beige exemplaren tegen. Dan moet je wel determinatie-ervaring hebben om die als zodanig te herkennen! Onderstaand enkele voorbeelden.

Bleke variant, met eveneens erg lange buisjes en beige variant

Kenmerkend wit sporenpoeder, echter helaas zelden waarneembaar

Gelijkende soorten

Alhoewel bij de meeste zwammen het duidelijk is welke soort het betreft, geeft dit artikel een aantal aanknopingspunten om ook twijfelgevallen te kunnen determineren. Bedacht dient daarbij vooral ook te worden dat *Obsidentify* er helaas maar al te vaak naast zit en bijvoorbeeld de behoorlijk zeldzame eveneens op naaldhout groeiende Zachte kaaszwam (*Leptoporus mollis*, dus een heel ander geslacht) als Roze kaaszwam aanreikt. Die soort heeft echter duidelijk een hoed en maakt daarmee het verschil. De foto laat dat duidelijk zien. In België komt hij meer voor en wordt vaker als zodanig herkend.

Zachte kaaszwam. Foto: Koos Werther

Een tweede mogelijkheid is de eveneens na kneuzing donkerder wordende Verkleurende poria (*Ceriporiopsis gilvescens*) met grove poriën. Die groeit echter vooral op loofhoutstammen met een duidelijke voorkeur voor Beuk.

Verkleurende poria op Beuk

Besluit

De Roze kaaszwam is wel sterk in opkomst en is een heel agressieve bruinrotter. Dat zal ook de reden zijn waarom je ze niet jaren achter elkaar op dezelfde stam tegenkomt. Waarschijnlijk is die dan al leeggegeten.

Na het verschijnen van dit artikel zullen ook de lichtere varianten van de Roze kaaszwam vermoedelijk vaker worden herkend en gemeld, zowel uit Oost- als West-Nederland.

Foto's Henk Monster, tenzij anders aangegeven

Literatuur

L. Ryvarden & I. Melo (2017): *Poroid fungi of Europe*, blz. 258.

Vooruitblik

Paddenstoel van de Maand

De [PvdM](#) van juni is de Heksenboter.

Heksenboter (Tjerk Nawijn, verspreidingsatlas)

WONDERGRONDS 2.0

Van schimmel tot schoonheid, ervaar het wonder van mycelium!

Een vier weken durend evenement van woensdag 24 juni tot en met zondag 19 juli 2026.

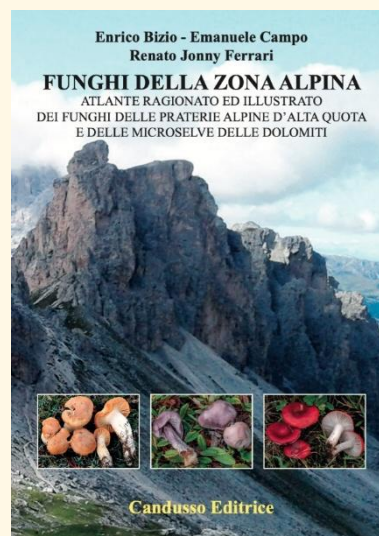
De wereld van de schimmels zal door het wonderlijke samengaan van Kunst en Kennis tot de verbeelding spreken. Zie [hier](#) voor meer informatie.

Media

Verwacht **Funghi della zona alpina. Atlante ragionato ed illustrato dei funghi delle praterie alpine d'alta quota e delle microselve delle Dolomiti. Bizio E., Campo E. & Ferrari J. R.**

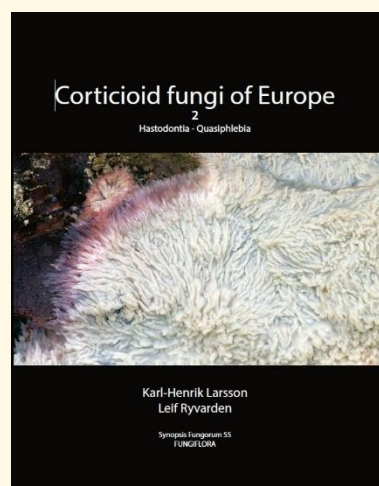
Dit boek is gewijd is aan paddenstoelen in de Italiaanse alpen. De auteurs zijn ervaren specialisten: twee van hen doen al 30 jaar onderzoek in dit gebied. Er worden 383 soorten beschreven en afgebeeld in 1035 kleurenfoto's. [Meer informatie](#).

Pas uit **Synopsis Fungorum, vol. 55, Corticioid Fungi of Europe, vol. 2: Hastodontia to Quasiphlebia.**

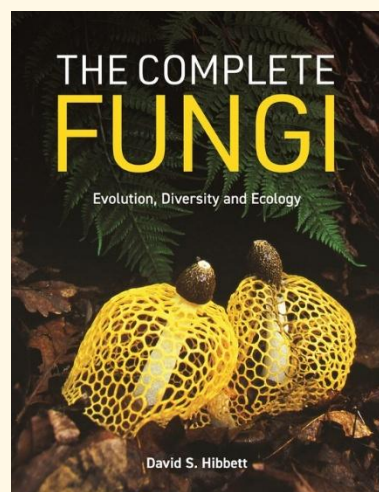
Larsson, K.H. & L. Ryvarden

Dit is het tweede deel van de volledige revisie van het oorspronkelijk achtdelige werk van Eriksson, Hjortstam, Larsson en Ryvarden (1972-1988), een nauwgezet werk uit de vorige eeuw, waarvan de onnavolgbaar goede lijntekeningen van de microscopische structuren geheel zijn overgenomen. De beschrijvingen zijn herzien en er zijn kleurenfoto's toegevoegd. De uiteindelijk driedelige serie is hét standaardwerk voor korstzwammen. Opgenomen zijn 324 soorten van 80 genera, van *Hastodontia* t/m *Quasiphlebia*. [Meer informatie](#).

Pas uit **The Complete Fungi. David S. Hibbett (editor)**

Dit boek biedt een modern, breed en toegankelijk overzicht van de diversiteit, evolutie en ecologie van schimmels. Behandeld worden onderwerpen die variëren van de oorsprong en voortplanting van schimmels tot de historische en culturele betekenis van schimmels voor de mensheid. Het werk is geïllustreerd met meer dan 400 prachtige foto's, helder vormgegeven schema's en tabellen. Volg deze [hyperlink](#) voor een uitgebreide toelichting op de inhoud. [Bestelinformatie](#).

Colofon

Het Maandjournaal Paddenstoelen is een digitale uitgave van de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) en biedt een terugblik op het nieuws op paddenstoelengebied van de afgelopen maand en te verwachten gebeurtenissen van de komende maand. De redactie is in handen van Carolien Reindertsen en Jan Knuiman. Iedereen kan een gratis abonnement nemen op deze NMV-uitgave en dit ook weer opzeggen door een email te sturen naar: [abonnement](#)

Disclaimer

Deze NMV-uitgave is met grote zorg samengesteld. Desondanks kunnen er geen garanties gegeven worden met betrekking tot de volledigheid, juistheid of actualiteit van de gegeven informatie in deze uitgave. De NMV of de redactie van deze uitgave kan niet aansprakelijk gesteld worden voor de inhoud van deze informatie of voor de gevolgen van het gebruik daarvan. Aan de gegevens, zoals die in deze uitgave worden weergegeven, kunnen geen rechten worden ontleend.